

СУТНІСНІ ОЗНАКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ ОБМЕЖЕНЬ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ІНФОРМАЦІЮ В ІНТЕРЕСАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Шинкар Т. І.

Статтю присвячено розгляду сутнісних основ реалізації державної політики регулювання обмежень прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки та формулюванню на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо подальших розвідок у цій сфері.

Наголошено на тому, що практичним проблемам забезпечення національної безпеки України, різним її аспектам у сучасній правовій науці приділено достатньо уваги, однак сутнісні ознаки державної політики регулювання обмежень прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки України залишаються практично не дослідженими. Підкреслено, що з кінця ХХ століття у вітчизняних наукових розробках серед шляхів забезпечення національної безпеки України почала домінувати саме державна політика.

Розглянуто теоретико-правові основи державної політики, її найістотніші ознаки, фактори, що визначають її ефективність та якість. На підставі аналізу системи регулювання обмежень прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки та загальнотеоретичних досліджень публічного адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки сформовано висновок, що ці суспільні відносини порівняно з іншими складовими частинами національної безпеки нині не лише потребують перегляду механізмів правового регулювання, але й спонукають до відпрацювання організаційного механізму взаємодії структурних підрозділів Міністерства культури та інформаційної політики та РНБО України, який забезпечить їх фактичну реалізацію.

Подальші наукові пошуки у цьому науковому напрямі запропоновано проводити щодо розроблення інструментів швидкої адаптації суспільства та держави до можливого обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки внаслідок змін безпекового середовища. Окремим напрямом наукових розвідок визначено пошук організаційно-правового механізму функціонування Центру протидії дезінформації РНБО України.

Ключові слова: національна безпека, державна політика, інформаційне суспільство, інформаційні права громадян, обмеження інформаційних прав громадян.

Shynkar T. I. Essential signs of implementation of state policy regulation of restrictions of citizens' rights to information in the interest of the national support

The article is devoted to the characteristics of consideration of the essential implementation of the state policy of regulating restrictions on citizens' rights to information in the interests of national security and formulating on this basis scientifically sound proposals for further research in this area.

It is emphasized that the practical problems of national security of Ukraine, its various aspects in modern legal science are given enough attention, but the essential features of state policy regulating restrictions on citizens' rights to information in the interests of national security of Ukraine remain unexplored. It is emphasized that since the end of the XX century in domestic scientific developments among the ways to ensure the national security of Ukraine began to dominate the state policy.

The theoretical and legal bases of the state policy, its most essential features, the factors determining its efficiency and quality are considered. Based on the analysis of the system of regulation of restrictions on citizens' rights to information in the interests of national security and general theoretical research of public administration in the field of national security, it is concluded that these public relations in comparison with other components of national security but also encourage the development of an organizational mechanism for cooperation between the structural units of the Ministry of Culture and Information Policy and the National Security and Defense Council of Ukraine, which will ensure their actual implementation.

Further scientific research in this area is proposed to develop tools for rapid adaptation of society and the state to the possible restriction of citizens' rights to information in the interests of national security due to changes in the security environment. A separate area of scientific research is the search for organizational and legal mechanism for the functioning of the Center

for Combating Disinformation of the National Security and Defense Council of Ukraine.

Key words: national security, state policy, information society, information rights of citizens, restriction of information rights of citizens.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Широко застосована у сучасних правових та політичних дослідженнях категорія «політика» виражає функції держави стосовно управління зовнішніми та внутрішніми справами (сферами) та окремими напрямками суспільного життя. При цьому кожна сучасна держава вбачає наявність власної політики як похідну та умову її суверенітету, незалежності, демонструє власні можливості, зокрема, здійснюючи її диференціацію на внутрішню і зовнішню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з цієї теми, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. У науковій літературі обстоюються багато підходів до тлумачення політики, зокрема як способу людського життя, однієї з соціальних форм, дії владної сили у ньому, взаємодії наявних соціальних сил. В сучасній українській мові термін «політика» продовжує використовуватися задля позначення загального напрямку, характеру діяльності держави, певного класу або політичної партії; подій та питань внутрішньодержавного і міжнародного суспільного життя; лінії поведінки у чому-небудь, певного ставлення до когось, чого-небудь [1, с. 1035].

Загальнотеоретичною основою для розгляду поставленої проблеми є наукові праці В.Б. Авер'янова, Г.В. Атаманчука, О.Л. Валевського, В.В. Цветкова, Л.В. Сморгунова, Н.Р. Нижник, В.Б. Бакуменко та інших учених. Практичним проблемам національної безпеки, різним аспектам її забезпечення приділено також достатню увагу. Водночас сутнісні ознаки державної політики регулювання обмежень прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки України залишаються практично не дослідженими правовою наукою.

Формування цілей статті. З огляду на актуальність і значущість проблеми метою статті є викладення результатів проведеного аналізу реалізації державної політики регулювання обмежень прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки та формулювання на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо подальших розвідок у цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як зазначали М.Ф. Криштанович, Я.Я. Пушак, М.І. Флейчук та В.І. Франчук у монографії «Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрями та особливості здійснення», у ХХ столітті відбулося переосмислення самої природи безпеки й практичної політики в цій сфері, а у вітчизняних наукових розробках серед шляхів забезпечення національної безпеки України почала домінувати саме державна політика. Вона мала здійснюватися задля забезпечення національної безпеки безпосередньо у відповідних сферах, зокрема соціальної, економічній, фінансовій, інформаційній, екологічній, гуманітарній, оборонній, зовнішньополітичній [2, с. 11].

При цьому вони спирались на доктрини формування та реалізації державної політики, які були описані, зокрема у підручнику «Державна політика: аналіз та механізми її впровадження в Україні» [3, с. 6], а також в окремих довідково-енциклопедичних виданнях [4, с. 63].

Н.В. Коршунова, аналізуючи теоретико-правові основи державної політики, визначає, що державна політика є родовим явищем і поняттям відносно всіх інших видів політики в різноманітних сферах державної діяльності. Невизначеність поняття державної політики пов'язана передусім із багатоаспектністю у сприйнятті цього явища, складністю структури, поліфункціональністю та розмаїттям методологічних підходів, що використовують науковці [5, с. 76]. При цьому вона пропонує включати до змісту поняття державної політики такі її найістотніші ознаки, як належність до правової форми організації та здійснення діяльності держави або інших уповноважених нею суб'єктів; наявність загальнообов'язкового характеру; спеціальні засоби, форми, методи й процедури; свідомо-вольовий зміст, відображення суспільної свідомості й вираження волі держави та інших уповноважених нею суб'єктів; цілеспрямованість як орієнтація на розроблення стратегічного (довгострокового) курсу розвитку найважливіших сфер життєдіяльності суспільства й тактичного (оперативного) управління ними [5, с. 90-91].

Філософський словник І.Т. Фролова вказує на охоплення відповідною категорією «всього, що пов'язане з державою» [6, с. 433], але водночас у межах відповідної статті зазначається, що «ефективність політики, її якість визначаються декількома факторами: її відкритістю, близькістю

до суспільного оточення, достатньо міцною соціальною базою, на яку вона спирається; динамізмом політичного процесу, швидким поширенням соціальних та політичних проблем, а також швидкою та точною реакцією на них; адекватною відповідністю дійсності та її запитам; рівнем теоретичного знання та професійним досвідом керівників; особливими якостями політичної пам'яті керівників та суспільства - вмінням зберігати у ній найбільш суттєве, критично оцінювати минуле та засвоювати історичний досвід без пристрасті, забобонів та міфів; виправданою взаємною довірою влади та суспільства. Існує ціла низка важливих неполітичних факторів ефективності. Серед них слід назвати достатній рівень економічного розвитку, високу культуру суспільства (у тому числі, політичну культуру), розвинуту правосвідомість, політичну активність суспільства, його високу моральність, яка особливо проявляється у сфері відповідального керівництва» [6, с. 434-435].

Н.Г. Гнатенко, аналізуючи у дисертаційному дослідженні сутнісні ознаки груп інтересів у Верховній Раді України та їхню роль у формуванні державної політики, наголошує на тому, що під час визначення та класифікації груп інтересів як суб'єкта політики слід брати за основу широкий (функціональний) підхід. Він передбачає, що іманентною властивістю цього учасника політичного процесу виступає інтерес, який визначає структуру і спрямованість діяльності групи. Під групою інтересів слід розуміти добровільне об'єднання громадян, згуртоване спільним інтересом, яке здійснює цілеспрямовану діяльність щодо його реалізації через вплив на процес формування державної політики. При цьому група інтересів може мати організаційну структуру, а може діяти без формалізації членства [7, с. 188].

Розглядаючи сутнісні ознаки державної політики реагування на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці, О.Л. Хитра також вважає за доцільне враховувати функціональний розподіл державної політики (щодо функцій суб'єктів забезпечення національної безпеки - Т. Ш.) на формування та реалізацію, яке відбувається відповідно до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», в якому, на її думку, закріплена топологія державної політики [8, с. 17]. Також, за позицією зазначеного автора, забезпечення формування та реалізації державної політики в одній чи декількох сферах лише міністерствами, тоді як інші центральні органи виконавчої влади виконують окремі функції з реалізації державної політики, має сприйматися як

результат декомпозиції проблем, які вимагають управлінського вирішення з формуванням «пакетів завдань», для яких можливим є визначення конкретних управлінських заходів, рішень і дій [8, с. 17].

До зазначеного слід додати, що з часу доповнення Постанови Кабінету Міністрів України «Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій» від 12 березня 2005 р. № 179 пп. 1-1 до сутнісних ознак додалась участь у виконанні завдань, пов'язаних із координацією роботи із стратегічного планування, організацією підготовки пропозицій уряду щодо пріоритетів державної політики, проєктів планів пріоритетних дій та координації їх подальшої реалізації, проведенням аналізу повноважень і функцій органів виконавчої влади, оцінювання ефективності їх діяльності, а також інших завдань з експертно-аналітичного та іншого забезпечення діяльності Кабінету Міністрів України [9]. Таким чином, з 2020 р. роль міністерств у питанні, що розглядається, була розподілена на такі його структурні підрозділи: директорат - самостійний структурний підрозділ, що утворюється для виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням формування державної політики в одній або декількох сферах компетенції міністерства, координацією та моніторингом її реалізації, проведення аналізу та оцінювання впливу її реалізації на заінтересовані сторони, а також інших завдань, крім тих, що пов'язані з виконанням функцій з надання адміністративних послуг, управління об'єктами державної власності або здійснення державного нагляду (контролю); директорат стратегічного планування та європейської інтеграції - самостійний структурний підрозділ, що може утворюватися для виконання завдань, пов'язаних із стратегічним плануванням діяльності та плануванням бюджету міністерства, європейською інтеграцією, координацією виконання міністерством міжнародних зобов'язань, а також координацією роботи із забезпечення формування державної політики у сферах компетенції міністерства; експертна група - структурний підрозділ, що входить до складу директорату та утворюється для виконання завдань за визначеними напрямками (функціями) діяльності директорату; головне управління у складі директорату - структурний підрозділ, що утворюється для виконання завдань за одним напрямом (функцією) діяльності директорату [9].

Відповідно до пп. 2 п. 1 Положення про Міністерство культури та інформаційної політики, це міністерство (далі - МКІП) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури, державної мовної політики, популяризації України у світі, державного іномовлення, інформаційного суверенітету України (щодо повноважень з управління цілісним майновим комплексом Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ») та інформаційної безпеки, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах кінематографії, відновлення та збереження національної пам'яті, міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин в Україні, мистецтв, охорони культурної спадщини, музейної справи, вивезення, ввезення й повернення культурних цінностей [10].

Відповідно до пп. 3 п. 1 Положення, МКІП є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сфері [10]. Задля реалізації зазначених функцій, а також для виконання зазначеного функціонального підходу у складі МКІП утворено Директорат мистецтв та мистецької освіти, Директорат книговидавництва, креативних індустрій та туризму, Директорат з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки, Директорат соціокультурного розвитку, Директорат стратегічного планування та європейської інтеграції, Директорат стратегічного планування та європейської інтеграції, інші структурні підрозділи.

В аспекті проблеми, яка аналізується, доцільним є врахування низки публічних властивостей, які виділялися у вітчизняній науці у межах дискурсу «державна політика - публічна політика», зокрема, О.П. Дем'янчуком, а саме когерентності (як зв'язку всіх складових заходів у межах однієї політики з утворенням одного організаційного цілого, системи, розвиток якої визначає публічна політика), ієрархії (за якою здійснюється весь процес її реалізації за вертикаллю та горизонталлю), повноцінності інструментарію (публічний порядок, який дає змогу визначати й розв'язувати проблеми) [11, с. 26].

Серед компетенції МКІП відсутні повноваження, які безпосередньо спрямовані на встановлення чи застосування обмежень прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки (частково пп. 134 п. 4 Положення

розробляє заходи щодо запобігання внутрішньому і зовнішньому інформаційному впливу, який загрожує інформаційній безпеці держави, суспільства, особи), водночас у п. 4 Положення наявні завдання МКІП, виконуючи які, МКІП забезпечує або встановлення іншими органами таких обмежень, або їх обґрунтовує, а саме здійснює нормативно-правове регулювання в інформаційній та видавничій сферах, у сфері телебачення і радіомовлення; визначає перспективи та пріоритетні напрями розвитку в інформаційній та видавничій сферах, у сфері телебачення і радіомовлення; бере участь у формуванні державної інформаційної політики; вживає заходів до захисту прав громадян на вільне збирання, зберігання, використання й поширення інформації, зокрема на тимчасово окупованих територіях, відповідно до покладених на МКІП завдань; вживає разом з іншими органами державної влади заходів щодо захисту неповнолітніх від негативного впливу інформаційної продукції, зокрема аудіо- і відеопродукції, яка становить загрозу суспільній моралі або може зашкодити фізичному, психічному чи моральному розвитку неповнолітніх; бере участь у формуванні єдиного інформаційного простору, сприянні розвитку інформаційного суспільства; визначає порядок функціонування вебсайтів органів виконавчої влади та подає Кабінету Міністрів України пропозиції щодо інформаційного наповнення Єдиного вебпорталу органів виконавчої влади; проводить моніторинг інформаційного наповнення вебсайтів органів виконавчої влади та подає пропозиції зазначеним органам; організовує проведення досліджень впливу результатів діяльності засобів масової інформації на суспільну свідомість; розробляє та вносить на розгляд Кабінету Міністрів України програмні документи у сфері захисту інформаційного простору України від зовнішнього інформаційного впливу; забезпечує моніторинг інформації у вітчизняних та іноземних засобах масової інформації; утворює спеціалізовані експертні ради [10].

Це підтверджує висновки О.В. Скрипнюка щодо таких ознак державної політики

1) є системою цілеспрямованих заходів, які мають на меті розв'язання суспільних проблем, задоволення суспільних інтересів, забезпечення стабільності конституційного, економічного, правового ладу країни [12, с. 7];

2) як діяльність держави спрямована на вирішення суспільних проблем і врегулювання суспільних відносин, має комплексний характер і може бути структурована відповідно до класифікації

основних об'єктів її регулювання (офіційним відображенням і юридичним закріпленням основних напрямів державної політики в тій чи іншій галузі є спеціальні державні програми) [12, с. 7];

3) здійснює держава від імені держави та в інтересах усієї держави [12, с. 8];

4) не може бути зведена до простої сукупності державних програм правового, культурного, економічного, соціального, екологічного розвитку [12, с. 9];

5) в процесі формування державної політики не можуть брати участь недержавні організації, структури громадянського суспільства, окремі громадяни, державна політика не тільки поширюється на органи державної влади, але й стосується тієї сфери, у якій ефективність дій приватних агентів, приватних корпорацій, неурядових структур тощо виявляється обмеженою [12, с. 10];

6) діяльність відбувається згідно з тією моделлю організації державної влади, а також її відносин із суспільством, яка конституційно визнана в країні та запроваджується в практиці державного й суспільного життя [12, с. 11].

Отже, на відміну від положень Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», відповідна Постанова Кабінету Міністрів України не передбачає для «директоратів» такого функціонального напрямку, як безпосередня реалізація державної політики, тому у складі МКІП мав би бути утворений структурний підрозділ, який відповідає за реалізацію державної інформаційної політики, зокрема в аспекті практичного запровадження обмежень прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки. За даними «Урядового порталу», 31 березня 2021 р. відбулась презентація Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки (ЦСКІБ), створеного при Міністерстві культури та інформаційної політики [13], який зосереджуватиме свою роботу на розбудові стратегічних комунікацій (розроблення контрнарративів РФ, проведення інформкампаній, включення українських нарративів у щоденну комунікацію Уряду); протидії дезінформації та формуванні стійкості до неї; постійному сповіщенні про інформаційні атаки проти України на ресурсах Центру, зокрема на web-порталі, FB-сторінці та Telegram-каналі; підвищенні обізнаності про гібридні загрози (розроблення та проведення тренінгів для державних службовців, зокрема для представників комунікаційних підрозділів); регулярному інформуванні про гібридну агресію з боку Росії на міжнародному рівні, напрацюванні механізмів протидії дезінфор-

мації спільно з міжнародними партнерами [14].

Як зазначав О.Л. Валевський, державна політика - це такі дії органів державної влади з вирішення проблем, які оптимально сприяють реалізації інтересів суспільства [15, с. 9]. При цьому, за позицією Міністра культури та інформаційної політики О.В. Ткаченка, ЦСКІБ спрямований на об'єднання зусиль громадських організацій та влади у боротьбі з дезінформацією, швидке реагування на фейки, а також на промоцію українських нарративів, що, на його думку, дає змогу розглядати ЦСКІБ як державний механізм протидії дезінформації, який захищає інформаційний простір від викривлень та вкидів [13]. При цьому слід врахувати зауваження О.Ф. Скакун та Д.О. Бондаренка про те, що розроблення курсу політики - прерогатива політичних партій. Виборці, які голосують на виборах за програму певної партії, вибирають курс політики держави. Реалізацію вибраного курсу політики здійснює через механізм держави уряд, сформований партією (або блоком партій), яка перемогла на виборах. Держава відповідальна за реалізацію політичного курсу, який повинен відповідати інтересам суспільства [16, с. 240-241].

Отже, МКІП та ЦСКІБ не можна вважати органами, які формують та здійснюють безпосередню реалізацію державної політики обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки. За позицією Міністра культури та інформаційної політики, таким органом слід вважати Центр протидії дезінформації РНБО, за яким «лишаються безпекова функція і перспектива міжнародного хабу» [13]. Такий підхід загалом відповідає дуалістичному підходу до формування державної політики розбудови інформаційного суспільства, на існування якого, зокрема, вказував О.Г. Комісаров [17, с. 159].

Відповідно до п. 1 Положення про Центр протидії дезінформації, Центр протидії дезінформації (далі - Центр) є робочим органом Ради національної безпеки і оборони України, утвореним відповідно до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про створення Центру протидії дезінформації», що забезпечує вжиття заходів щодо протидії поточним і прогнозованим загрозам національній безпеці та національним інтересам України в інформаційній сфері, забезпечення інформаційної безпеки України, виявлення та протидії дезінформації, ефективної протидії пропаганді, деструктивним інформаційним впливам і кампаніям, запобігання спробам маніпулювання громадською думкою [18]. У цьому контексті слід згадати зауваження

О.Х. Юлдашева, який основним критерієм інтерпретації поняття «державна політика» пропонував вважати таку діяльність, результати якої (проекти правових актів, рішення) набувають статусу офіційних, а вся інша політична діяльність належить до недержавної політики [19, с. 8].

Серед завдань Центру слід виділити ті, що безпосередньо стосуються формування й реалізації державної політики обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки, а саме виявлення та вивчення поточних і прогнозованих загроз інформаційній безпеці України, чинників, які впливають на їх формування, прогнозування та оцінювання наслідків для безпеки національних інтересів України; підготовку та внесення Раді національної безпеки і оборони України, Голові Ради національної безпеки і оборони України пропозицій щодо вжиття системних заходів, спрямованих на посилення спроможностей суб'єктів сектору безпеки та оборони, інших державних органів задля забезпечення інформаційної безпеки, виявлення та протидії дезінформації, ефективної протидії пропаганді, деструктивним інформаційним впливам і кампаніям, запобігання спробам маніпулювання громадською думкою, розвитку національної інфраструктури у відповідній сфері; участь у створенні інтегрованої системи оцінювання інформаційних загроз та оперативного реагування на них; розроблення методології виявлення загрозливих інформаційних матеріалів маніпулятивного та дезінформаційного характеру [18].

Висновки з дослідження. Аналіз системи регулювання обмежень прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки та загальнотеоретичних досліджень публічного адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки дає змогу дійти висновку, що ці суспільні відносини порівняно з іншими складовими частинами національної безпеки нині не лише потребують перегляду механізмів правового регулювання, але й спонукають до відпрацювання організаційного механізму взаємодії структурних підрозділів Міністерства культури та інформаційної політики та РНБО України, що забезпечить їх фактичну реалізацію.

Подальші наукові пошуки у цьому науковому напрямі доцільно проводити щодо розроблення інструментів швидкої адаптації суспільства та держави до можливого обмеження прав громадян на інформацію в інтересах забезпечення національної безпеки внаслідок змін безпекового середовища. Окремим напрямом наукових розві-

док має виступати пошук організаційно-правового механізму функціонування Центру протидії дезінформації РНБО України.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і головн. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Криштанович М.Ф., Пушак Я.Я., Флейчук М.І., Франчук В.І. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрями та особливості здійснення : монографія. Львів : Сполом, 2020. 418 с.
3. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження в Україні : навчальний посібник / колектив авторів ; за заг. ред. В.В. Ребкала, В.О. Тертички. Київ : вид-во НАДУ, 2000. 232 с.
4. Державне управління : словник-довідник / уклад. В.Д. Бакуменко ; за заг. ред. В.М. Князєва. Київ : вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
5. Коршунова Н.В. Поняття державної політики: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук (докт. філософ.) : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» (081 «Право») ; Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2018. 240 с.
6. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. Москва : Республика, 2001. 719 с.
7. Гнатенко Н.Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 ; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2017. 253 с.
8. Хитра О.Л. Сутнісні ознаки державної політики реагування на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці України. *Право та науки*. 2018. № 2. С. 16-20.
9. Деякі питання реформування державного управління : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2019 р. № 1034. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1034-2019-%D0%BF#Text>.
10. Деякі питання діяльності Міністерства культури та інформаційної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2019 р. № 885. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/885-2019-%D0%BF#Text>.
11. Дем'янчук О.М. Державна політика і державне управління: політологічні аспекти : монографія. Київ : Факт, 2008. 272 с.
12. Скрипнюк О.В. Сучасна державна політика України: основні концептуальні підходи до визначення змісту поняття. *Вісник Академії правових наук України*. 2004. № 4 (39). С. 3-12.

13. Презентовано Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/prezentovano-centr-strategichnih-komunikacij-ta-informacijnoi-bezpeki>.

14. Центр Стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при Міністерстві культури та інформаційної політики // Офіційний сайт Міністерства культури та інформаційної політики. URL: <https://mkp.gov.ua/content/centr-strategichnih-komunikacij-ta-informacijnoi-bezpeki-pri-ministerstvi-kulturi-ta-informacijnoi-politiki.html>.

15. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : монографія. Київ : НІСД, 2001. 242 с.

16. Скакун О.Ф., Бондаренко Д.А. Юридический научно-практический словарь-справочник (основные термины и понятия). Харьков : Эспада, 2007. 488 с.

17. Комісаров О.Г. Проблеми та перспективи запровадження національної політики розвитку інформаційного суспільства. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2014. Т. 14. С. 154-163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npouua_2014_14_17.

18. Питання Центру протидії дезінформації : Указ Президента України від 7 травня 2021 р. № 187/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1872021-38841>.

19. Юлдашев О.Х. Проблеми вдосконалення державної регуляторної політики в Україні : монографія. Київ : МАУП, 2005. 336 с.

*Шинкар Т. І.,
кандидат юридичних наук,
суддя*

*Восьмого апеляційного адміністративного суду,
м. Львів*